



DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY



8. évfolyam
2021. november 11.

MEGOLDÁSOK

Figyelmesen olvasd végig a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Lázár Ervin: A Hétfejű Tündér

A molnár fia zsák búzája

1. A faluvégen laktak a molnárek, a patak mellett, takaros kis házacskában. Igaz, a kéményből hiányzott egy darab, meg a tetőn is tátongott egy-két jókora lyuk, de azért takaros ház volt, hiszen rezgő nyárfa állt az udvarában, rozmaring nőtt a csonka kéményen, a tetőn meg egész esztendőben úgy zöldellt a moha, hogy mindenki megbámulta, aki arra járt.
2. Ezért volt takaros a szegény molnár háza. De a fia volt mégis a legtakarosabb. Hetedhét országon nem találhattak nála különb legényt. Erős is volt, okos is, bátorságért sem ment a szomszédba, s ha dolgozni kellett, akkor is ember volt a talpán. S mint afféle legény, szerette a nótát, a jó bort meg a táncot. Talán kicsit jobban is szerette, mint kellett volna. Nem nagyon sokkal, de azért icipicivel mégis.
3. Mikor aztán huszonegy esztendős lett, odaállt eléje az apja.
 - Megnőttél, fiam, ember lettél – mondta neki –, itt az ideje, hogy megállj a világban a saját lábodon. Én szegény ember vagyok, nem adhatok neked sok útravalót, de amit kapsz, jól becsüld meg, és mindig csak azt tedd, amit most mondok.
4. Kíváncsian várta a legény a folytatást, az apja meg ezalatt bement a malomba. Volt itt egy zsák búza. Nagyon régen őrizték, tartogatták, akkor sem nyúltak hozzá, mikor betevő falatjuk sem volt, pedig csak ezt a zsák búzát kellett volna a garatba önteni, aztán lett volna lisztjük, kalácsuk. Hanem a molnár soha nem engedett a zsákhöz nyúlni, pedig hej, de sokszor maradtak ebéd meg vacsora nélkül!
5. Ezt a zsák búzát hozta ki a molnár a keleplő malomból, s a fia elé tette.
 - Ez az útravalód, fiam – mondta.
 - Ej, édesapám – ámult el a legény –, nem jobb lenne ezt cipő formájában elvinni? Vagy eladnánk, két tallért is megadnak érte, azért aztán mindenfélét vehetnék az úton, amíg munkát nem találok. A tallérnak zsák se kell, könnyű is, kicsi is, elfér a zsebemben.
6. A molnár a fejét rázta.
 - Nem úgy van az, fiam. Nem tallér kell neked, hanem ez a zsák búza. Mert jól jegyezd meg, ilyen búza nincs több a világon, ha ezt elveted, ezer zsákkal terem.
 - Ez tetszett a legénynek. Még hogy ezer zsákkal! Az lesz ám csak az igazi gazdagság, nem jár ő többet mezítláb soha életében, és még a király is megsüvegei. Körül is nézett mindjárt, hogy hol találna vetéshez alkalmas földdarabot.
7. Az apja észrevette, hogy a fia már keresi is a helyet a vetésnek, s megszólalt gyorsan:
 - Hanem, fiam, van ám egy bökkenő. Nem vetheted oda a búzádat, ahova akarod, mert akkor egy szem nem sok, annyit sem terem. Egyetlen hely van csak a világon, ahova elvetheted. Lehet, hogy közel, lehet, hogy messze, én azt nem tudhatom. De ha akarod, biztosan megtalálod, csak erő kell hozzá, és csüggedned nem szabad soha.
 - Vakarta a legény a feje búbját.
 - Mégis, hogyan találom meg? Nem indulhatok vaktában a világnak!
 - Azt nem is kéri tőled senki – nyugtatta meg az apja. – Ezen az úton elindulsz napkelet felé. Keveset pihenj, keveset aludj, csak éppen annyit, amennyi szükséges. Menni kell, menni! S amikor aztán egy

dombocskához érsz, állj meg, vedd le a válladról a zsákot, és vedd el a dombocska földjébe a búzát. De nem lehet ám akármilyen dombocska. Ennek a dombocskának fekete humusz a földje, puha, omlós. A legtetején meg három fenyőfa áll, s mind a három fenyő csúcsán egy piros begyű madár énekel.

8. Jól van, elbúcsúzott a legény a szüleitől, az édesanyja még sírt is egy sort, de nem tartóztatta, hiszen tudta jól, egyszer minden legénynek neki kell vágni a világnak.

Ment, mendegélt a legény, még füttyörészett is, pedig ugyancsak húzta a vállát a jókora zsák. De azt gondolta magában, mit számít ez a kis fáradság, amikor ekkora gazdagság vár rá. Még meg is simogatta a nehéz zsákot.

– Ugye, zsákocska, nem hagyjuk mi cserben egymást?

Az országút nagyon hosszú, nem lehet látni se elejét, se végét. A nap egyre feljebb kapaszkodott, nem volt az égen egy árva felhő, meleg volt, verejtékezett a zsák alatt a legény. De nem hagyta magát. Ment csak keményen. „Egy kis felhő nem ártana ugyan – gondolta magában –, de ha nincs, nincs. Meg kell találnom a dombot.”

Három nap, három éjszaka ment egyfolytában. A zsák már nagyon nyomta a vállát, s lába is fájt kegyetlenül.

– Na, most már igazán itt lehetne az a dombocska – mondta bosszúsan a negyedik nap reggelén, de bizony dombocskának még csak nyoma sem látszott semerre.

9. Lefeküdt hát a legény, feje alá tette a zsákot, s nemsokára el is aludt. Azt álmodta, fényes hintóval állított be az apjához meg az anyjához, s olyan kéményt rakatott a házra, meg úgy befoltóztatta a lyukat, hogy a nap megállt csodálkozni az égen. El is mosolyodott álmában. Kisvártatva aztán felkelt, vette a zsákot, és továbbindult. Most már nem lehet messze a dombocska – gondolta. De bizony a dombocska nem látszott semerre. Újra eltelt három nap. Megint nagyon elfáradt, s már az járt az eszében, talán nem is mondott igazat az apja, amikor meglátott egy dombocskát.

10. – Na végre! – örült a legény, és meggyorsította lépkeit, s mintha még a zsák is könnyebb lett volna a vállán.

Mikor közelebb ért, látja ám, hogy a dombocskának sárga homok a földje, a tetején meg egyetlen fenyő áll, s a fenyő csúcsán egy zöld begyű madár énekel.

– Ejha! – csodálkozott a legény. – Mintha az apám azt mondta volna, hogy három fenyőt találok meg fekete földet. De hiszen itt a domb. Apám biztosan tévedett.

Aztán arra is gondolt, hogy tovább kellene vinni a zsákot.

– De hiszen más domb nincs is itt semerre – mondta; fogta hát a zsákot, letette, kioldozta, és elkezdte vetni a szép piros szemű magot. Szórta, szórta, még dudorászott is, bár azért a három fenyő, a fekete föld meg a piros begyű madarak nem hagyták nyugodni. Egyszer csak látja ám, hogy a zöld begyű madár elhallgatott a fenyőn, és ijedten verdes a szárnyával.

– Mi bajod, kis madár? – kérdezte a legény.

– Nem a te földed, nem a te földed! – csivitelte a madár.

11. Hej, ennek a fele sem tréfa! Gyorsan bekötötte a legény a zsák száját, vállra kapta, aztán neki az országútnak. Sokkal könnyebb lett a zsák, hiszen a fele mag hiányzott – de azért a legény mégis nehezebbnek érezte. Fel sem mert nézni nagy bánatában, csak az utat bámulta egyre, lehajtott fejjel. Három hétig ment éjjel-nappal szakadatlan. A fél zsák búza már nagyon húzta a vállát, a lába is kisebesedett. „Most már igazán megszenvedtem érte, hol van hát a domb – morgott magában. – Elég lesz a fél zsák búza is, hiszen még így is ötszáz zsákkal terem. Cifra hintót ugyan nem vehetek, s otthon is csak a kéményt tudom megcsináltatni, a tetőt nem, de ez is több a semminél.”

Már-már elhatározta, hogy pihen egyet, mikor a látóhatár szélén meglátott egy dombot.

12. – Na végre! – kiáltott boldogan, és futásnak eredt.

A dombnál megint elsodálkozott. Mert ennek a dombnak barna volt a földje, a tetején két fenyőfa állt, s mind a két fenyő csúcsán egy-egy kék begyű madár énekelt.

„Mintha apám három fenyőt mondott volna meg fekete földet és piros begyű madarakat” – gondolta a legény, de aztán legyintett.

„Ugyan, honnan tudhatta volna ő! Meg aztán más domb nincs is a közelben. Ez lesz az bizonyára.”

Fogta a zsákot, kioldozta a száját, és vetni kezdte a búzát. Vetett, vetett, de valami nem tetszett neki. Fölnéz egyszer a fára, hát látja ám, hogy a két madár úgy verdes a szárnyával, mintha a szívüket szaggatnák.

– Mi bajotok, madárkák? – kérdezte ijedten a legény.

– Nem a te földed, nem a te földed! – csiviteltek a madarak.

13. Fogta erre gyorsan a legény a zsákot, s szaladt az országútra. Hát alig megy néhány lépést, egyszerre csak lát ám egy dombot: Fekete a földje, három fenyő áll a legtetején, s mindegyik fenyő csúcsán egy piros begyű madár énekel.

Volt öröm, mikor meglátták a legényt. Csapkodtak a szárnyukkal örömben, integettek boldogan.

– Megjött a mi fiunk, megjött a mi fiunk!

A legény meg csak állt, szólni sem tudott.

– Vessél már, vessél már! – énekeltek a madarak. – Rád vártunk.

Letette a legény a zsákot, belenyúlt, de bizony egy fia magot sem talált.

– Miért nem vetsz? Miért nem vetsz? – kérdezték a madarak.

Erre aztán ledobta a legény a zsákot, s elfutott, fáj a szíve, majd meghasadt. A három piros begyű kis madár meg holtan hullott le az ágról, a fekete földű dombocska egyszeriben kősziklává változott.

Látod, látod, molnár fia, miért szórtad el a búzádat!

Szövegértési feladatok (40 pont)

Egyes feladatoknál zárójelben egy számot találsz, ez arra utal, hogy a választ a megjelölt bekezdés(ek)ben keresd.

1. Hol laktak a molnárék?

A patak mellett egy takaros kis házacskában.

1 pont	
--------	--

2. Milyen malomban örölték a gabonát? Miből következett erre? Válaszodat a szöveg alapján indokold!

Vízimalom lehetett. A patak mellett laktak. A keleplő malom kifejezés is utal erre.

2 pont	
--------	--

3. Jómódban élt vajon a család? Igen vagy nem? Válaszodat bizonyítsd legalább három a szövegből vett állítással!

a kéményből hiányzott egy darab, a tetőn tátongott egy lyuk, én szegény ember vagyok, nem adhatok neked sok útravalót, betevő falatjuk sem volt, sokszor maradtak ebéd meg vacsora nélkül, nem jár ő többet mezítláb soha életében

3 pont	
--------	--

4. Hány éves volt a fiú, amikor az édesapja elküldte?

21 éves.

1 pont	
--------	--

5. Milyen céllal küldte el a molnár a fiát a nagyvilágba?

A fiú felnőtt, ideje, hogy a saját lábára álljon. Próbáljon szerencsét, gazdagodjon meg!

2 pont	
--------	--

6. Miből adhatott keveset az édesapa a fiának, amikor útjára bocsátotta őt? Miért?

Sem pénze, sem élelme nem volt sok. Szegény sorban éltek.

2 pont	
--------	--

7. A fiú mely tulajdonságáról **nem** olvashattunk a szövegben? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

a) bátor

d) okos

b) erős

e) magas

c) dolgos

f) jókedvű

1 pont	
--------	--

8. A fiú az útravalóját nem egy zsák búza formájában vinné magával.

a) Mivel, hogyan érvel, hogy édesapja belássa az ő igazát? Aláhúzással jelölj két érvet a szövegben! (5.)

Inkább cipó formájában vinné, vagy eladná, és az árából mindenfélét vehetne az úton, amíg munkát nem talál. A tallérnak zsák sem kell, könnyű, elfér a zsebében.

2 pont	
--------	--

b) Milyen tulajdonságára következtetünk ebből?

Okos, előrelátó...

1 pont	
--------	--

9. Mivel győzte meg a molnár a fiát arról, hogy mégis a zsák búzát vigye magával? A választ húzd alá a szövegben! (6.)

Mert jól jegyezd meg, ilyen búza nincs több a világon, ha ezt elveted, ezer zsákkal terem.

1 pont	
--------	--

10. Igaz vagy hamis? Írd az állítások elé a megoldást! **I** = igaz, **H** = hamis (7-9.)

„Nem vetheted oda a búzádat, ahova akarod, mert akkor egy szem nem sok, annyit sem terem. Egyetlen hely van csak a világon, ahova elvetheted.”

Hol van ez a hely?

I Kitartással megtalálhatja.

I Egy dombocskát kell keresnie.

I A dombocska földje igazán termékeny.

H A fiúnak a fenyőfák tetején egy éneklő, piros begyű madarat kell keresnie.

- H** A harmadik nap reggelén a fiú megpihent.
- H** Miután először megállt, hosszú ideig aludt.
- I** A hatodik napon meglátott egy dombot.

7 pont	
--------	--

11. Röviden – akár egy-egy szóval – fogalmazd meg, mit jelentenek a szövegből vett kifejezések!

Kifejezés	Jelentés
faluvégen	a falu szélén
takaros	tiszta, rendezett
esztendő	év
csüggedj	bánkódj, búslakodj, szomorkodj
Megnőttél fiam, ember lettél.	felnőtt lettél
Itt az ideje, hogy megállj a világban a saját lábodon.	önállóan boldogulj
Még a király is megsüvegeli.	kalapemeléssel tiszteli meg

7 pont	
--------	--

12. Írj példát a szövegből jellegzetes mesei szereplőre, helyszínre, számra vagy motívumra! Három példát hozz!

szegényes, de takaros kis ház, ahol éltek; a legidősebb fiú elindul szerencsét próbálni; próbát kell kiállnia azzal, hogy meg kell keresnie a dombot; útravalót kap; a hármas szám: eltelt három nap, három hét, három domb, beszélő madarak stb.

3 pont	
--------	--

13. Szövegalkotás (10-13.)

„Mintha az apám azt mondta volna, hogy három fenyőt találok meg fekete földet. De hiszen itt a domb. Apám biztosan tévedett.”

Válassz az alábbi két feladat közül, és az egyikre adott válaszodat fogalmazd meg 5-6 mondatban!

- a) Megfogadta-e a fiú az édesapja tanácsát? Valóban elég erős és kitartó volt-e, hogy elérje a célját, azt, amit az apa is kijelölt számára? Esetleg eltántorította valami? Ha igen, mi volt az? Hibázott?

- b) Ahhoz, hogy a molnár családja kitörjön a szegénységből, az édesapa egyetlen járható utat mutatott a fiának. Mit gondolsz? Létezik más megoldás is? Mit tettél volna, ha te vagy a fiú helyében?

Tartalom: 2 pont, ha a fogalmazás megfelel a megadott témának, a tanuló álláspontja egyértelműen azonosítható.

A szöveg szerkezete: 2 pont, ha a szöveg kerek, egész, lezárt; logikusan szerkesztett.

Stílus, szóhasználat: 1 pont, ha megfelel a témának, a köznyelvi normának, nyelvhelyességi szempontból kifogástalan.

Helyesírás: 1 pont, legfeljebb 2 ékezet tévesztése és legfeljebb 2 központosítási hiba. Javítjuk, de nem vesszük figyelembe az összetett mondatok központosítási hibáit.

Külsőalak, íráskép: 1 pont, ha külsőalakja rendezett, áttekinthető, a javítások egyértelműek és esztétikusak, az írás könnyen, jól olvasható, a betűképek egyértelműen azonosíthatók, az ékezethasználata egyértelmű.

7 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

Helyesírási és nyelvtani feladatok (40 pont)

1. Olvasd el figyelmesen újra a szövegrészletet! Ezzel kapcsolatban kapsz feladatokat a kommunikáció témaköréből. Írj példákat a szöveg alapján a kommunikáció tényezőire!

„Mikor aztán huszonegy esztendő lett, odaállt eléje az apja.

– Megnőttél, fiam, ember lettél – mondta neki –, itt az ideje, hogy megállj a világban a saját lábadon. Én szegény ember vagyok, nem adhatok neked sok útravalót, de amit kapsz, jól becsüld meg, és mindig csak azt tedd, amit most mondok.

Kíváncsian várta a legény a folytatást, az apja meg ezalatt bement a malomba. Volt itt egy zsák búza. Nagyon régen őrizték, tartogatták, akkor sem nyúltak hozzá, mikor betevő falatjuk sem volt, pedig csak ezt a zsák búzát kellett volna a garatba önteni, aztán lett volna lisztjük, kalácsuk. Hanem a molnár soha nem engedett a zsákhhoz nyúlni, pedig hej, de sokszor maradtak ebéd meg vacsora nélkül!

Ezt a zsák búzát hozta ki a molnár a keleplő malomból, s a fia elé tette.

– Ez az útravalód, fiam – mondta.

– Ej, édesapám – ámult el a legény –, nem jobb lenne ezt cipó formájában elvinni? Vagy eladnánk, két tallért is megadnak érte, azért aztán mindenfélét vehetnék az úton, amíg munkát nem találok. A tallérnak zsák se kell, könnyű is, kicsi is, elfér a zsebemben.

A molnár a fejét rázta.

– Nem úgy van az, fiam. Nem tallér kell neked, hanem ez a zsák búza. Mert jól jegyezd meg, ilyen búza nincs több a világon, ha ezt elveted, ezer zsákkal terem.

Ez tetszett a legénynek. Még hogy ezer zsákkal! Az lesz ám csak az igazi gazdagság, nem jár ő többet mezítláb soha életében, és még a király is megsüvegezi. Körül is nézett mindjárt, hogy hol találna vetéshez alkalmas földdarabot.

Az apja észrevette, hogy a fia már keresi is a helyet a vetésnek, s megszólalt gyorsan:

– Hanem, fiam, van ám egy bökkenő. Nem vetheted oda a búzádat, ahova akarod, mert akkor egy szem nem sok, annyit sem terem. Egyetlen hely van csak a világon, ahova elvetheted. Lehet, hogy közel, lehet,

hogymessze, én azt nem tudhatom. De ha akarod, biztosan megtalálod, csak erő kell hozzá, és csüggedned nem szabad soha.

Vakarta a legény a feje búbját.”

- a) Ki a feladó és a címzett?
az apa és a fia
- b) Mi a csatorna?
a levegő
- c) Mi a kód?
a magyar nyelv
- d) Mi az üzenet?
„...ideje, hogy megállj a világban a saját lábadon...”
- e) Mi a beszédhelyzet?
Apa és fia otthon arról beszélnek, hogy tudna megélni a fiú önállóan, milyen módon tud megszabadulni a szegénységtől.
- f) Írj példát nem nyelvi jelekre!
molnár a fejét rázta, vakarta a legény a feje búbját

6 pont	
--------	--

2. Párosítsd az alábbi állandósult szókapcsolatokat a jelentésükkel! Mindegyikben megtalálod a búza szót. Figyelj, nem mindegyik jelentést kell felhasználni!

- A) Majd ha a tiszta búza vízzé válik.
- B) Búsul, mint kinek a búzáját elverte a jég.
- C) Másutt is esznek búzakenyeret.

A jelentések:

- 1. jóságért gonoszsággal fizettek
- 2. sugárzik róla az öröm
- 3. máshol is meg tudok élni
- 4. sohasem
- 5. szomorkodik, szomorú arcot vág

A megoldások:

A - 4. B - 5. C - 3.

3 pont	
--------	--

3. FÁRADSÁG VAGY FÁRADTSÁG? Értelmezd a jelentésbeli különbséget! A szópár egyik tagját már megtalálod mondatba foglalva a történetben. A másikkal te alkoss mondatot!

„De azt gondolta magában, mit számít ez a kis **fáradság**, amikor ekkora gazdagság vár rá.”

A te mondatod a szópár másik tagjával:

.....

2 pont	
--------	--

4. Tanulmányozd az alábbi szövegrészletet, és válaszolj a kérdésekre!

„A faluvégen laktak a **molnárék**, a patak **mellett**, takaros kis házacskában. Igaz, a kéményből hiányzott egy darab, **meg** a tetőn is tátongott egy-két jókora lyuk, de azért takaros ház volt, hiszen rezgő nyárfa állt az udvarában, rozsmaring nőtt a csonka kéményen, a tetőn meg egész esztendőben úgy zöldellt a **moha**, hogy mindenki **megbámulta**, aki arra járt.”

a) Hány mély hangrendű főnév van az első mondatban? Karikázd be a megoldást! (1 pont)

A: 1 B: **2** C: 3 D: 4

b) Szerkezete szerint melyik szó a kakukktojás? Karikázd be a megoldást! Magyarázd meg, miért ezt választottad! (2 pont)

*faluvégen kéményből **nyárfa** házacskában rezgő megbámulta*

Magyarázat: **tőszó, a többi toldalékos**

c) Állítsd betűrendbe a szövegben vastagon kiemelt szavakat! Írd le őket! (5 pont)

meg, megbámulta, mellett, moha, molnárék

d) Vizsgáld meg az alábbi szavak toldalékait! Karikázd be a kakukktojást! Magyarázd meg, miért nem illik a sorba! (2 pont)

*faluvégen kéményből tetőn udvarában **zöldell** esztendőben*

Magyarázat: **szótő + képző**

e) A fenti szövegrészletet hová sorolnád! Karikázd be a megoldást! (1 pont)

elbeszélés **leírás** jellemzés

11 pont	
---------	--

5. Írd le szótagolva a következő mondatot! (Ahány hiba, annyi pontlevonás.)

„Erre aztán ledobta a legény a zsákot, s elfutott, fájt a szíve, majd meghasadt.”

Er-re az-tán le-dob-ta a le-gény a zsá-kot, s el-fu-tott, fájt a szí-ve, majd meg-ha-sadt.

8 pont	
--------	--

6. Keresd meg az alábbi szöveg helyesírási hibáit! A hibás szavakat kijavítva írd le!

Lázár Ervin 1936. május 5.-én született Budapesten. Édesapja Lázár István uradalmi intéző, édesanyja Pentz Etelka. A Tolna-megyei Alsó-Rácegrespusztán töltötte gyermekéveit. Iskolába a környező falvakba járt. 1950. októberétől a szekszárdi Garai János Gimnáziumban tanult tovább, s 1954-ben ott érettségizett. Felsőfoku

tanulmányait a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészkarán kezdte meg, újságíró szakon. 1957-ben került Pécsre.

5-én, édesanyja, Tolna megyei, 1950 októberétől, Garay, érettségizett, felsőfokú, Loránd, kezdte, újságíró

10 pont	
---------	--

40 pont	
---------	--

.....

80 pont	
---------	--

A felhasznált források: <https://mek.oszk.hu/02700/02732/02732.htm#16> (Utolsó letöltés: 2021. 10. 28.)

Készítette: Lévai Attila